

Sygn. akt V CZ 40/11

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa M. Ż.

przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń S.A. w W

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 lipca 2011 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego

z dnia 22 lutego 2011 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z 22 lutego 2011 r. Sąd Okręgowy odrzucił skargę kasacyjną powoda od wyroku tego Sądu z 18 lutego 2010 r. , bowiem powód pomimo wezwania nie zapłacił opłaty od skargi kasacyjnej. Wcześniejszym postanowieniem z 21 grudnia 2010 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek powoda o zwolnienie go od opłaty od skargi kasacyjnej. W zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej powód stwierdził, że zostało ono wydane na podstawie błędnej oceny jego sytuacji majątkowej, która uniemożliwia mu poniesienie opłaty od skargi kasacyjnej. Powód wniósł o uchylenie postanowienia oddalającego jego wniosek o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej oraz o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne. Wskazać przy tym trzeba, że w związku z niezasakarzalnością postanowienia w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych wydanego przez Sąd drugiej instancji, powód - na podstawie art. 380 k.p.c. – zakwestionował to postanowienie w zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej od wyroku. Odrzucenie skargi kasacyjnej powoda z uwagi na jej nieopłacenie mogłoby być uznane za prawidłowe, o ile nie doszłoby do podważenia sposobu rozstrzygnięcia wniosku powoda o zwolnienie go od obowiązku uiszczenia tej opłaty. Podważenie trafności rozstrzygnięcia, które legło u podstaw późniejszego orzeczenia o odrzuceniu apelacji musi w efekcie prowadzić do wzruszenia postanowienia zaskarżalnego samodzielnie, z konsekwencjami, o których Sąd Najwyższy wypowiedział się w uchwale z 16 listopada 2004 r., III CZP 62/04, OSNC 2005, nr 11, poz. 181.

Postanowienie Sądu Okręgowego o oddaleniu wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej nie zawiera uzasadnienia. Trudno zatem odnieść się do szczegółowych racji leżących u podstaw jego wydania, chociaż Sąd Okręgowy orzekając (w innym składzie) o odrzuceniu apelacji powoda, próbował te racje odtworzyć. Rozstrzygnięcie w przedmiocie wniosku powoda o zwolnienie go od opłaty od skargi kasacyjnej budzi zasadnicze wątpliwości, o ile zestawia się je z wcześniejszymi orzeczeniami o zwolnieniu skarżącego od kosztów sądowych

w postępowaniu apelacyjnym (postanowieniem z 25 listopada 2009 r.) oraz w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji (postanowieniem z 13 marca 2009 r.), przy jednoczesnym braku w aktach sprawy dowodów, by w zakresie podstawy faktycznej tych orzeczeń doszło do znaczących zmian. W szczególności, różnice w sytuacji majątkowej powoda nie wynikają z porównania danych przedstawionych w oświadczeniu o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania dołączonym przez niego do wniosku złożonego w postępowaniu kasacyjnym (k. 147-149) oraz z danymi ujawnionymi w oświadczeniach składanych na wcześniejszych etapach postępowania (k. 8-9, 85-86). Wprawdzie informacje podane przez powoda w pierwszym z tych oświadczeń zawierają oczywiste luki i nieścisłości (braku wskazania, w jaki sposób doszło do zbycia „działki o powierzchni ok. 14 arów” oraz „przyczepy TANDEM” i w jaki sposób spożytkowane zostały otrzymane za nie środki finansowe), nie stanowi to jednak dostatecznej podstawy do uznania, że sytuacja materialna powoda uległa poprawie po zakończeniu postępowania prawomocnym wyrokiem.

Jednolitość i przewidywalność orzeczeń stanowią bez wątpienia istotną wartość sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Dotyczy to zwłaszcza tych sytuacji, w których ustawodawca przyznał sądowi szerokie kompetencje dyskrecjonalne w zakresie kwalifikacji prawnej stanów faktycznych. Do rozwiązań tego rodzaju należy instytucja zwolnienia od kosztów sądowych, w ramach której sąd orzekający w przedmiocie kosztów postępowania opiera się na przesłankach jedynie w ogólny sposób określonych w przepisie prawa i zobowiązany jest do dokonania samodzielnej oceny sytuacji materialnej wnioskodawcy. Rozbieżne kwalifikacje prawne tożsamy lub zbliżonych stanów faktycznych – co więcej, dotyczących tej samej strony postępowania – niewątpliwie przeczą dążeniu do zapewnienia możliwej jednolitości orzecznictwa, godząc tym samym w konieczność zapewnienia zaufania obywateli do Państwa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP (tak m.in. Naczelny Sąd Administracyjny w postanowieniu z 6 listopada 2008 r., II FZ 456/08, niepubl.).

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w postanowieniu.